

Enhörna Hembygdsförening

ÅRGÅNG 1, NUMMER 2

JUNI 1999

Sommarens aktiviteter

(flera aktiviteter på sid 3)

Sommarens utställning

I år kommer utställningsgruppen att erbjuda något alldeles extra. De kommer att presentera en historia om Madan och familjen Sehlmärk som bodde och verkade där under seklets förra hälft; en berättelse utifrån be- lagda uppgifter och de ibland motsägelsefulla minnen som våra äldre enhörnabor bidragit med. Det är en delvis tragisk berättelse om en säregen familj som levde mer eller mindre utanför bygdegemenskapen, men också om rykten och hur udda människor betraktas - än idag?

Utställningen invigs traditionsenligt i samband med nationaldagsfirandet **6 juni** och hålls öppen varje **söndag 13-16.00 till och med september**.

Vandring till Madan

Den **3 juni** tar vi våra bekvä- maste skodon på för en prome- nad under Birgers och Olles trygga ledning till det sommar- aktuella Madan. Hugade delta- gare kan räkna med en härlig (solig, givetvis) försommar- kväll i ett av de vackraste land- skapen Enhörna har att erbu- da: Husby backe, Åleby, allén mot Horn och vidare upp till den gamla tegelmästarbosta- den som har en huvudroll i årets museiutställning. Tag med stora kaffetermosen för en stunds vila bland liljekonvaljer och näktergalar!

Samling vid hembygdsmuse- et klockan 18.00. För närmare upplysningar: Ring Birger Arthursson tel 550 44402 eller Olle Karlsson tel 550 44037.

Nationaldagsfirande

Söndagen den 6 juni klockan 18.00

är det samling vid Överenhörna kyrka för årets firande av nationaldagen. Eftersom det är millenniets sista, går fanborgen till Husaby backe, där vi lyssnar på sång och tal till inmundigandet av innehållet i medhavd pick- nickkorg.

Samma dag invigs, som sagts på annat ställe i bladet, sommarutställningen uppe vid museet.

VÄLKOMNA TILL NATIONALDAGSFIRANDET OCH GLÖM INTE PICKNICKKORGEN!

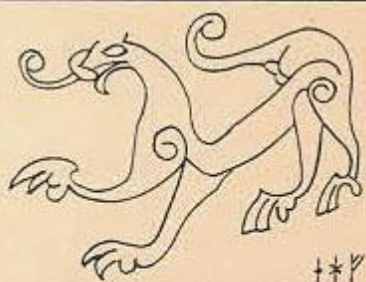
Enhörningen

Om en symbol och det tidigare okända ursprunget till runstenen vid Tuna!

Som alla säkert vet, kommer sig Enhörnas namn av att det var just här som de sista exemplaren av enhörning strövade fritt; d v s det hästliknande djuret med ett långt och spetsigt horn i pannan. Därav faller det sig också naturligt att enhörningen har kommit att bli en symbol för bygden och dess föreningar.

Hur kommer det sig då att detta stolta djur försvann från vår halvö? - En gammal sägen hävdar att det var när James Cook och hans mannar landsteg på Horns udde, som de sista, tämligen timida djuren hamnade på de utsvultna sjömännens grillspett. Detta är givetvis nonsens! Enhörningen var bortglömd långt dessförinnan. En nu försvunnen isländsk fornaldarsaga från medeltiden, vars sista autentiska avskrift lär ha blivit lågornas rov i den stora slottsbranden 1697, hade följande att säga om saken:

I alla tider har bonden velat freda sina jordar mot skadedjur, och som sådant sågs enhörningen när man började odla upp de stolta djurens revir. Åkrarnas spirande grödor innebar ju en oemotståndlig lockelse för enhörningarna. Detta var givetvis mer än bönderna kunde tåla,

och följaktligen så jagades dessa hovdjur hänsynslöst i varje jordbrukarbygd. I slutet av vikingatiden hade det kommit dithän, att enhörningen var utrotad, så när som på en liten flock som gick i hägn på konungens marker vid Husaby i Överenhörna. De betraktades då som en kuriositet som gärna visades upp för långväga gäster. Där mådde de gott, växte sig feta och behövde inte ens frukta slaktkniven. Detta sågs givetvis inte med nöjda ögon av allmoge och landbor, vilkas magar sällan var lika välfyllda.

Trots välmågan kom det sig en dag att de tre sista enhörningshingstarna bröt sig ur hägnet. De blev omedelbart en pina för kungsgårdens omgivning. Enhörningarna gick fram som eld över böndernas åkrar. De lät sig inte infångas och att försöka döda konungens djur var otänkbart. - Konungen själv var ute på ledungsfärd och kunde sålunda inte giva sitt tillstånd till en sådan lösning. Ingen av bönderna kunde komma på råd om vad de skulle ta sig till med dessa glupska djur. - Ingen, utom den vise gamle kämpen Ögisl nere på Tunalandet. Han visste, att skulle man tämja en sådan hingst, var man tvungen att bryta hornet av honom, för i hornet satt hela hans mod. Men det måste göras med list, för ingen kunde göra det mot djurets vilja och motstånd. Det var inte ovanligt hornen bröts av vid rangstrider djuren emellan, vilket man skulle övertyga konungen om att så hade skett.

Allmogen gladdes åt möjligheten, men när Ögisl, som var en gammal man, frågade vem av dem som ville utföra stympningen, så var det ingen som steg fram. Då frågade Ögisl sina tre söner Anund, Svarald och Finnvid, om inte de ville visa att de var vuxna män, och slå hornen av de tre fribrytarna? De ville de inte. - Då får min bror Björn och jag göra det, så gamla vi är, sade Ögisl. Det ville dock inte Björn vara med om, som tyckte att de båda hade gjort sitt med svärd i hand. - Då får jag väl göra det själv då, sade Ögisl!

Sagt och gjort. Den minsta av de tre enhörningarna miste snart sitt vackra horn. Så också den näst största, men den största, starkaste och slugaste av dem anade oråd. Det kom sig inte bättre än att den gamle Ögisles tappra hjärta blev genomborrad av det sista hornet han föresatt sig att slå av. Vid gravölet blotade brodern Björn åt Tor, som varit den gamles fulltrogne gud och vän; och Björn bad honom att hämnas. Tor var ju inte den som svek en vän eller en kamp med jättars boskap, och alla som känner Asens styrka och snara vrede förstår att hämnden inte lät dröja. Himmelen drog ihop sig och en plötslig knall fick alla de sörjande att hoppa högt. Snart därefter kom den sista fria enhörningen lommande med nedsänkt huvud och en svart fläck i stället för horn.

(Forts. på sidan 3)

Efter detta lät Björn och den gamles söner resa en minnessten på tingsplatsen vid Tuna. Runorna ristades åt Ögisl, men bilden visar hur Tor med hammaren slagit hornet av den siste enhörningen. Det förklarar varför det tycks saknas ett stycke av djurets panna. Själva hornet syns inte till, eftersom det gick upp i rök. Trots denna händelse valde sönerna att bifoga en bön till den nye, kristne guden. För säkerhets skull.

De besegrade f.d. enhörningarna levde sedan vidare på kungsgården, där de blev anfäder åt den sega, tåliga och snälla Enhörna-hästen, som numera dock är uppblandad eller ersatt av andra raser. Av de två avslagna hornen tog man det ena till signalhorn på Lurberget, medan det andra länge förvarades på gården

Horn, vars namn därmed förklaras. Att allt ovanstående är fullständigt sant är lika riktigt som... Hoppas! Där slog blixten ner igen.

Övertygelsen om att runstensdjuret vid Tuna egentligen är en äkta, förvisso stympad, enhörning, vill undertecknad upphöja denna till en symbol för vår hembygdsförening. ...Och varför inte ge den hornet åter? Ingen skugga må falla på den traditionella svarta enhörningen, men den lär ju vara lånad från idrottsföreningen. Hembygdsföreningen har ett annat intresseområde, där runstensdjuret väl passar in. Vi skall dessutom tänka på att vårda våra forntida bilder och tecken, så att de inte riskerar att smutasas ner likt svastikan (hakkorset), ringkorset eller odalrunan.

Med diktarens frihet:
- Johnny Länn

Styrelsen består av följande personer:

Brita Glasare, ordförande
Leif Tellestedt, vice ordförande
Britt-Mari Gylefors, sekreterare

Mats Olsson, kassör
Sven-Eric Åkerman, museiföreståndare
Mona Elveskog

Åke Myrenäs

Suppleanter:

Gerd Falk

Kristina Ingårda

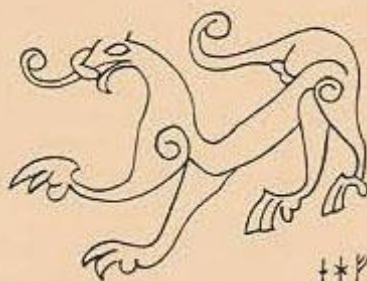
Johnny Länn

Revisorer har varit

Staffan Holmberg och
Lars Ingårda, ordinarie,
och Peder Bennich och
Lennart Fridman,
suppleanter.

I **Bygg- och reparationsfonden** har ingått förutom Sigvard Lidqvist, Sven-Eric Åkerman och Mats Olsson av årsmötet utsedda Karl-Henrik Svensson och Åke Berglund.

Runstensdjuret (se texten ovan) på runstenen i Tuna har vi tagit som motiv till ett textiltryck, som under sommaren kommer att finnas till försäljning i museet. Handdukar, grytlappar och bricker hoppas vi efterhand ska finnas att välja mellan.

Musikkvällar

Denna sommar satsar vi på musikkvällar vid museet.

Lördagen den 3 juli kl 19.00 och lördagen den 17 juli samma tid blir det folkmusik, allsång och kanske trumpetsolo att njuta av till någon form av förtäring som kommer att finnas till försäljning.

Marknad vid museet

Söndagen den 29 augusti kl 13-16 är det som vanligt marknad vid museet och uppdukad med grönsaker, hantverk och annat som trakten har att bjuda. Givetvis finns också kaffe och någon maträtt till försäljning. Detta är samtidigt ett upprop till den som har något att sälja eller visa upp på marknaden. Vill Du vara med på något sätt, så tag kontakt med någon i styrelsen.

Adressruta

Till David Thörnbloms minne

David Thörnblom var en varm person med en positiv livsinställning.

David hade ett levande intresse för hembygdsrörelsen. Han var ledamot i Enhörna hembygdsförening och fick 1988 diplom av Länets hembygdsförbund för föredömlig och värdefull insats.

David var ledamot i hembygdsföreningens styrelse under hela 1970-talet. Han var några år föreningens kassör, där han lade grunden för ett ekonomiskt system som användes under många år. Under ett år var han också ordförande i föreningen. Han kvarstod som adjungerad ledamot ända in på 1990-talet. Mörka höstkvällar tog han tåg och buss från Bromma för att närvara vid styrelsemöten och att där bidra med kloka synpunkter och friska idéer i hembygdsföreningens verksamhet.

David var initiativtagare till de arkeologiska utgrävningar som under 1980-talet ägde rum på Husby backe. Han var styrelsemedlem i den särskilda stiftelse som bildats för Husaby-Enhörna.

David hade ett levande intresse för Enhörna, där han, i Nöttesta, hade sina rötter och tillbringade mycket av sin lediga tid. Han såg till, att den naturminnesmärkta eken i Klosterhagen och området kring bautastenen vårdades.

Davids stora intresse för människor från andra delar av världen visade sig genom att han verkade för att olika invandrarföreningar i Södertälje inbjöds till aktiviteter i vår hembygdsförening.

Förutom hans stora intellektuella kapacitet och visionära synsätt visade han praktiskt handlag genom att själv röja sly, bära bord, arbeta vid bilparkeringen, etc.

Vi, Birgitta och Anne-Marie, arbetade sida vid sida med David i hembygdsföreningens styrelse och fick alltid stöd och uppmuntran för vårt arbete i föreningen. Vi minns David med mycken värme och stor tacksamhet.

Enhörna i maj 1999
Birgitta Johansson och Anne-Marie Andersson.